

POWSTANIE LISTOPADOWE 1830-1831 r.

1. Przyczyny – po śmierci Aleksandra I nowym carem został Mikołaj I. Podobnie jak ojciec nie przestrzegał on konstytucji nadanej Królestwu Polskiemu. W 1830 r. w Europie Zachodniej wybuchła fala rewolucji, w państwach które chciały zmienić postanowienia kongresu wiedeńskiego. Car Mikołaj I chciał wysłać wojsko polskie do tłumienia powstania w Belgii. Polacy nie chcieli tłumić ruchów wolnościowych sami dążąc do odzyskania pełnej niepodległości.

2. Powstanie wybuchło w Warszawie w nocy z 29 na 30 listopada 1830 r. Zostało wywołane przez młodych spiskowców ze Szkoły Podchorążych pod wodzą Piotra Wysokiego. Nie było przygotowane. Młodzi powstańcy liczyli, że ludność Warszawy poprze powstanie, a politycy i generałowie przejmą władzę. Jednak ani arystokracja ani generalicja nie poparły powstania, nie wierząc w jego powodzenie. Gdyby nie lud Warszawy, powstanie upadło by. Ostatecznie kontrolę nad powstaniem przejęli konserwatyści, obawiając się by zryw wolnościowy nie przekształcił się w rewolucję społeczną. Pierwszym dyktatorem powstania został gen. Józef Chłopicki. Rząd Tymczasowy, który powstał na początku grudnia rozpoczął pertraktacje z carem i zwołał sejm. Wobec nieustępliwej postawy cara i pod presją ludności Warszawy sejm 25 stycznia 1831 r. zdeponował Mikołaja I (pozbawił go tronu). Powstanie listopadowe przekształciło się w wojnę polsko – rosyjską gdyż Królestwo Polskie stało się niepodległym krajem.

2. Wojna polsko – rosyjska 1831 r. Na początku lutego w granice Królestwa Polskiego wkroczyła 100 tys. armia rosyjska pod dowództwem Iwana Dybicza. Wojsko polskie dowodzone przez gen. Józefa Dwernickiego pokonało armię rosyjską w bitwie pod Stoczkiem, gen. Józef Chłopicki stoczył ciężkie walki pod Olszynką Grochowską. W marcu i kwietniu 1831 r. Polacy odnieśli jeszcze zwycięstwa w bitwach pod Wawrem, Dębem Wielkim i pod Iganiami (gen. Ignacy Prądzyński) jednak w maju sytuacja uległa zmianie. Punktem zwrotnym była klęska Polaków pod Ostrołęką. Latem Rosjanie przejęli inicjatywę. Nowy dowódca – Iwan Paskiewicz rozpoczął marsz na Warszawę. Atak na stolicę rozpoczął się we wrześniu i zakończył się sukcesem wojsk rosyjskich. Do historii przeszła rzeź mieszkańców Pragi, śmierć generała Sowińskiego na Woli i obrona reduty Ordon. Polacy nie obronili stolicy a jej upadek był początkiem klęski. Za jego upadek uważa się poddanie załóg w Modlinie i w Zamościu 21.10.1831 r.

3. Skutki i znaczenie powstania

Skutki. Konstytucja Królestwa Polskiego została zniesiona; zniesiono polski sejm i wojsko, a także wprowadzono stan wojenny. Zamiast konstytucji w 1832 r. nadano Królestwu Statut Organiczny, który gwarantował jego odrębność administracyjną od Rosji lecz ostatecznie znosił autonomię. Członków Sprzysiężenia Podchorążych, Rządu Narodowego, posłów na sejm prześladowano – wielu skazano na śmierć, zesłano na Syberię. Na emigrację udało się około 10 tys. osób. Rząd rosyjski nakazał konfiskatę majątków skazańców i emigrantów. By zapanować nad Królestwem wprowadzono stan wojenny, żołnierzy polskich wcielono do armii rosyjskiej, na terenie Królestwa stacjonowały wojska rosyjskie, rozpoczęto budowę cytadeli w Warszawie a także twierdz w Dęblinie i Modlinie. Na Królestwo nałożono wysoką kontrybucję (odszkodowania). By zrusyfikować społeczeństwo polskie zamknięto Uniwersytet Warszawski, ograniczono liczbę szkół średnich a szkolnictwo podporządkowano ministerstwu w Petersburgu. Wprowadzono rosyjski system monetarny i karny. Namiestnikiem Królestwa został jego pogromca – feldmarszałek hrabia Iwan Paskiewicz.

Znaczenie. Przez 10 miesięcy Polacy stawiali czoła największej potędze militarnej Europy, szlachta rozumiała jak ważne jest pozyskanie chłopów do powstania, wojsko polskie wykazało, że potrafi się bić. Uzyskano to, że car nie wysłał wojsk do Belgii, która odzyskała niepodległość. Polacy mieli pełne poparcie opinii publicznej na zachodzie Europy – w krajach europejskich chętnie witano polskich emigrantów